

Vägen till Brixton

Publicerat i Narkotikafrågan nr 4, 2002

Kommer cannabis att släppas fritt i Storbritannien? Narkotikafrågan söker svaret i det brittiska parlamentet, i rådhuset och i Brixton, Londons mest öppna drogszen.

Text: Pelle Olsson

– Vad ska vi egentligen göra i Brixton? säger Kenneth.

– Vi ska bedriva undersökande journalistik.

Han verkar inte nöjd med svaret, men tiger när vi kliver av vid Green Park och vandrar i de kakelklädda gångarna tills vi kommer över till Victorialinjen. Det är trångt och tryckande hett i vagnen. Ett anslag på väggen varnar för att åka tunnelbana om man inte känner sig helt frisk. Ta alltid med dig en vattenflaska och undvik att dra i nödbromsen om även om du skulle känna dig mycket dålig, är några av uppmaningarna.

– Du sa att kunde vara farligt, säger min följeslagare som kommit till London några dagar tidigare för att kanske hitta en ny framtid här. Han är från Nigeria och har fått sitt förnamn efter Kenneth Kaunda, den berömda afrikanska ledaren

– Det är nog inte ett dugg farligt, säger jag Förresten kan du söka jobb där. Det finns säkert många restauranger i Brixton.

Kenneth, som är utbildad kock, tycker ändå inte att det låter så lockande. Inte om det förekommer knarkhandel i området.

– Vi ska bara gå omkring där en stund och kolla om det kommer fram någon som vill sälja cannabis till oss. Sen åker vi tillbaka.

”Stöttestenen är FN:s narkotikakonventioner”

Londonförorten Brixton hamnade på världskartan för 20 år sedan då det var våldsamma kravaller där. Rasupplopp, kallades det. Andra menade att det handlade om klasskamp. Folket i Brixton var fattiga arbetslösa invandrare som fått det ännu sämre sedan Margret Thatcher satt igång sin utsvältningsspolitik mot den brittiska arbetarklassen. Då och då har oroligheterna blossat upp igen.

– Brixton har alltid varit speciellt. Det är som en värld för sig, säger Tim Colbourne när vi sitter och äter lunch på terrassen vid Houses of Parliament. När det gäller narkotika har Brixton haft en ganska öppen gatuhandel de senaste 15 – 20 åren. Det finns ingen annan stans i England där den är så synlig.

Colbourne är en ung, nyanställd rådgivare i sociala frågor åt Liberaldemokraterna, det tredje största partiet efter Labour och Tory. Hans bakgrund, förutom de akademiska studierna i kriminologi och sociologi, är ett ideellt engagemang för fångarnas rättigheter. Egentligen står han till vänster om partiet i många frågor, men instämmer i Liberaldemokraternas syn på narkotika.

I partiets drogpolitiska program poängterar man att droganvändning är en privatsak De konkreta reformer som föreslås är att flytta ecstasy från klass A i narkotikalagstiftningen till klass B där straffsätserna är betydligt lägre. Cannabis ska nedklassas från B till C. Förra året greps 81 000 briter för innehav av drogen, en fördubbling på tio år. Det står inte i proportion till de mycket milda

skador man kan få av cannabis, enligt partiet.. Dessutom ska all narkotika vara tillåten att använda och inneha för eget bruk. Till och med försäljning ska vara tillåten om det sker inom kamratkretsen.

Labourregeringen är bara beredd att nedklassa cannabis. Lagändringen träder i kraft i juli 2003. Det innebär att cannabis hamnar i samma grupp som sömnmedel och lugnande medel och anabola steroider. Liberaldemokraterna ser detta som ett steg i rätt riktning med slutmålet att legalisera all narkotika. Dock anser man att det inte är politiskt möjligt att gå så långt i dagsläget.

– Stötestenen är FN:s narkotikakonventioner, säger Colbourne. Storbritannien kan inte ensamma utträda ur dem. Just nu är vi i en vänta och se-situation. Om fem år kommer bilden att klarna och det blir politiskt accepterat att tillåta narkotika. Då kan Storbritannien lämna FN-konventionen.

Ta det försiktigt därute

Kenneth och jag kommer upp ur tunnelbanan. Brixton har en annorlunda gatubild än i centrala London. Mycket högre andel mörkhyade personer, lite stökigare och färggrannare. Vi ser inga hotell och inga flotta varuhus, men mycket pubar och restauranger.

Jag skämtar med Kenneth och säger att han och jag utgör det svensk-nigerianska förbundet som hedrar Brixton med ett studiebesök. Kenneth skrattar och räcker fram sin kamera till en kille, som är från Jamaica, och ber honom fotografera oss.

– Vi ska till Coldharbour lane. Vet du var det ligger? säger jag till fotografen.

Det är den gatan som Tim Colbourne pekat ut som langarnas gata. Jamaicakillen stelnar till och säger att han inte har hört talas om den trots att gatan visar sig ligga hundra meter därifrån. Just då får vi syn på en skylt mitt på trottoaren. En restaurang söker en erfaren kock. Tillträde omdelbart. Kenneth går genast in för att prata med ägaren medan jag står kvar, lutad mot en vägg och studerar kartan. Strax kommer en långhårig inte helt ung man fram och ber om pengar. Tiggare är inget specifikt för Brixton, de finns över hela London. I varenda tunnelbanenedgång och varenda större gatuhörn i centrum sitter det någon med en burk i knät. Ofta helt tyst med ett anslag framför sig. Arbetslös. Hungrig. Jag skakar hårdhärtat på huvudet. Mannen betraktar mig begrundande. Han bär en stor platt låda under armen, antagligen billiga smycken som han ska försöka sälja.

– Vad gör du egentligen här? frågar han.

– Ser mig omkring, bara.

Han släpper mig inte med blicken och jag måste titta bort.

– Om jag vore som du skulle jag ta det försiktigt därute.

Han gör en gest ut mot gatan och försvinner.

Labourpolitik under fem år

Labour hade inga problem att ta över Tories, de konservativas, narkotikapolitiska inriktning vid maktskiftet 1997. Motsättningarna mellan de två dominerande partierna när det gäller drogpolitik var liten, även om retoriken i media ibland varit hätsk.

I november 2000 försökte Tories juridiska taleskvinna Ann Widdecombe och partiledaren William Hauge göra en framstöd där de anklagade Labour för

att vara alltför mjuka mot knarket, och förordade straffskärpningar. Men flera andra konservativa toppolitiker slog bakut. För att påpeka det orimliga i hårda straff bekände de i media att de själva rökt cannabis under studenttiden.

Regeringens drogtsar Keith Helloway gick ut och meddelade att narkotikalagarna varken ska skärpas eller liberaliseras och fick stöd av inrikesminister Jack Straw.

Under tiden hade en oberoende kommitté med 11 parlamentsledamöter från alla tre partier tillsatts för att utreda narkotikafrågan. En av dem var Labours Bridget Prentice.

– Det var lätt att samarbeta över partigränserna i kommittén, berättar hon. Både Tories och vi i Labour vill vara tuffa mot narkotika, särskilt tung narkotika. Det finns 250 000 missbrukare av heroin och kokain i landet. Det är de som orsakar problem för sig själva och för samhället. Det är dem vi måste inrikta oss på.

– Men inte cannabis?

– De experter som vittnade i för oss i kommittén menade att cannabis är en annan sorts drog, mer som alkohol och tobak. Vi har över 3 miljoner cannabisrökare, men det tycks inte finnas några medicinska och vetenskapliga bevis för att cannabis är en beroendeframkallande drog, säger hon.

Bridget Prentice menar att det är lättare att få igenom budskapet att droger som crack, kokain och heroin är farliga, dem ska man helt låta bli, om man inte överdriver farorna med cannabis.

Den parlamentariska kommittén föreslog en rad åtgärder i liberal riktning. Förutom att cannabis ska klassas ner i narkotikalagen, vill man nedklassa även ecstasy. Man vill pröva att inrätta ”safe injecting rooms”, sprutrum, samt utöka antalet heroinister som kan få heroin på recept av läkare.

Den nya inrikesministern David Blunkett var inte beredd att gå lika långt. Han accepterar förslaget att cannabisinnehav ska vara mindre förbjudet, men kommer samtidigt att höja straffet för smuggling langning av större partier. Nedklassningen av ecstasy tillbakavisas av Blunkett och han tänker inte införa någras sprutrum. Däremot är han beredd att titta närmare på den legala förskrivningen av heroin och kokain. Idag får 300 narkomaner dessa droger på recept. En uppskattning är att 1500 personer kan ha nytta av en sådan behandling, enligt inrikesdepartementet.

Folkmajoriteten emot liberalisering

När det stod klart att inrikesministern skulle godkänna liberaliseringen av cannabis avgick regeringens narkotikarådgivare Keith Helloway i protest.

– Inget annat land i världen går längre mot avkriminalisering, sa han till i BBC den 10 juli.

Det nya lagförslaget ger fel budskap, enligt Helloway som undrar varför man ska gå mjukare fram med en drog som orsakar allt större problem i samhället.

– Jag vet inte varifrån han (David Blunkett) fått sina råd ifrån. Inte från mig i alla fall, sa den avgående narkotikarådgivaren till BBC.

Cannabisreformen har ett svagt stöd hos allmänheten. Enligt en opinionsundersökning i The Guardian säger 53 procent av de tillfrågade att de är emot nedklassningen av cannabis. Bara 38 procent är för reformen. Åsikterna varierar dock med åldern. Ju äldre de tillfrågade var desto mindre benägen att acceptera cannabis. Bland de under 35 år är en majoritet för nedklassningen.

Varning för kaffe

Kenneth kommer ut från restaurangen med ett ansökningsformulär i handen. Restaurangchefen har varit till mötesgående. På andra ställen har sökt arbete i London de senast dagarna har man bara skakat på huvudet åt honom. När vi går förbi tunnelbanenedgången i riktning söderut känner vi båda haschröken i folkvimlet. Vi tittar oss omkring. Möter blickarna hos de vi möter och genast får vi napp. Det är min mörkhyade vän som väcker langarnas intresse, men Kenneth ser så oförstående ut att jag måste rycka in och fråga efter priset..

Två, tre unga svarta män flockas omkring oss. Alla pratar i mun på varandra. En av dem tränger undan de andra. Jag förstår inte vad han säger. Han tar mig lite avsidet.

– Tala om vilka droger du föredrar så ska jag ordna det? säger han lite lugnare. Han räknar upp flera sorters marijuana och hasch. Plus öl, Marlboro och kaffe.

– Jag föredrar kaffe.

Langaren ser lite besviken ut.

– Det är inte bra att dricka för mycket kaffe, säger han och verkar allvarligt bekymrad för min skull. Ha en bra dag.

När vi går vidare och svänger in på Coldharbour lane ser vi det typiska mönstret som jag känner igen från Amsterdam. Unga svarta män, ofta välklädda i brokiga skjortor och mycket glitter och på handleder och runt halsen. De står ensamma, utspridda längs gatan. Alla har mobiltelefoner. Det är narkotikalangare och polisen låter dem sköta sina affärer i fred.

Kenneth hittar plötsligt en landsman från Nigeria. Mannen har en egen frisersalong sedan flera år tillbaka, med specialisering på afrikanska frisyrrer. De samtalar ivrigt medan jag tittar på utsikten. Trots att det är ganska glest med affärer och restauranger är det en strid ström av bilar som sakta kör förbi, bland annat flera polisbilar.

– Brixton är det bästa stället i hela England säger frisören och ser oförstående ut när jag frågar om alla oroligheter man har läst om genom årens lopp.

Han är religiös och börjar engagerad tala om Jesus Kristus. Samtalet glider över till utrikespolitik och snart står vi alla tre och diskuterar konflikten mellan palestinier och israeler. Frisören har uppenbart ett horn i sidan till alla judar eftersom de en gång för länge sedan korsfäste Frälsaren.

– På tal om något helt annat, försöker jag. Är det inte besvärligt att ha en frisersalong här när det är så mycket narkotikahandel runtomkring.

Frisören låtsas inte höra. När jag upprepar frågan säger han att det där känner han inte till. Han har aldrig sett någon narkotikahandel på den här gatan.

Förvirring

Samtidigt som det stod klart att David Blunkett föreslagit en avkriminalisering av cannabis – det skedde redan förra sommaren – meddelande polisen som arbetar i Brixton att man inte kommer att prioritera ingripanden mot cannabis. Det finns alldeles för mycket annat att göra, framför allt att stoppa handeln med heroin och kokain. Detta uppfattades det som ett klartecken för cannabiskonsumenterna. Det började rökas allt mer på gator och torg och cannabishandeln blev ännu mer synlig än den varit tidigare. Polisen konfiskerade

drogen om de kom på någon, men ingen greps, ingen fick något straff eller hamnade i kriminalregistret.

Inför den här sommaren har polisen varit tvungen att annonsera om hårdare tag mot gatuhandeln igen. Cannabis är fortfarande en förbjuden drog, poängterar man

– Brixtonexperimentet har kritiserats från alla håll, både från liberalt håll och från dem som vill vara restriktiva, säger David MacKintosh på London Drug Policy Forum, vars arbetsplats är belägen i det anrika gamla rådhuset, Guildhall.

MacKintosh' uppdrag är att samordna insatserna mot narkotika i hela London. Ingen lätt uppgift då det finns 32 boroughs, kommuner, inom Stor-London som alla har varsitt Drug Action Team och varsin polismästare med ganska stor självbestämmanderätt. Det innebär att polisens arbetsmetoder mot till exempel cannabis varierar ganska kraftigt i de olika delarna av staden.

– Är Storbritannien på väg mot en legalisering av cannabis?

Det vågar inte MacKintosh svara på. Han inser att det finns ett utbrett stöd för en liberalisering av drogpolitiken, men påpekar att det är väldigt lätt att kritisera en viss politik när man slipper ta konsekvenserna av sina egna förslag.

– Min personliga åsikt är att legalisering är ett slött intellektuellt argument. Det framförs slentrianmässigt utan att man har några utarbetade planer hur det ska gå till. Det talas till exempel om statlig reglering av narkotikaförsäljningen. Hur mycket kokain, crack eller heroin ska man då låta folk få köpa? Vilka åldersgränser? Hur gör man med de underåriga som är narkomaner? Det har man inte tänkt på. Jag menar att vi redan har tillräckligt med hälsoproblem av alkohol och tobak utan att lägga till ännu drog.

Jag ställer samma fråga – kommer Storbritannien att legalisera cannabis – till Harry Shapiro. Han är en av talesmännen för DrugScope, en av Storbritanniens ledande ideella organisationer för narkotikainformation. Här finns ett mycket väl sorterat bibliotek, en websida som Shapiro är ansvarig för, en vanlig tidning och en massa andra publikationer. DrugScope finansieras till hälften av regeringen och till hälften av fonder och stiftelser.

– USA:s grepp om världens drogpolitik håller på att släppa, säger Shapiro. Många länder inom Europa modifierar sina åtgärder mot narkotika, samtidigt som det är viktigt att hålla sig kvar inom FN:s konventioner. Man märker hur försiktig den brittiska regeringen är. Vi står ju USA nära och vi vill också vara en del av EU. Om vi skulle ha en folkomröstning med frågeställningen att gå över till holländsk modell med coffee shops tror jag svaret skulle bli nej.

Han gissar att om det blir några förändringar alls så kommer det att ske i små steg. Så fort en reform har skett blir det en tids avvaktan.

– Det är inte säkert att ännu nästa steg går mot legalisering. Det kan gå tillbaka mot en mer restriktiv politik också.

Vi fortsätter runt kvarteret och kommer fram till Brixtons tunnelbanenedgång för andra gången. Återigen dyker det upp cannabislangare omkring oss. En av dem är samma kille som förra gången. Han studsar till när han känner igen oss.

– Det är du som är journalist va? säger han högt och pekar på mig så att även de runtomkring kan höra det.

Jag nickar och försöker le glatt, men känner mig obehaglig till mods. Jag har aldrig sagt till någon i Brixton att jag är journalist.

– Du ska passa dig, säger han. Hörde du det? Du ska passa dig väldigt noga.

Faktaruta

Cannabis i Storbritannien

Storbritannien ligger i Europatoppen när det gäller cannabisvanor bland unga. 44 procent av alla 16-24 åringar har någon gång använt cannabis (2001). Bland 15-16-åringar var andelen 36 procent år 1999. Jämfört med Sveriges 8,5 procent.

Man uppskattar att 3,2 miljoner briter röker cannabis då och då.

Allt fler söker och får behandling för cannabismissbruk. Under en sexmånadersperiod (2000) tog drogmottagningar i England emot 3 057 narkomaner med cannabis som huvuddrog. Vanligaste drogen under samma period var heroin med 21 234 klienter, metatol svarade för 3 258 och kokain för 2 032.

Dödsfall som officiellt relateras till cannabis är fortfarande ovanligt. Sedan 1993 har enligt statistiken mellan 5 och 18 personer årligen dött av cannabis.